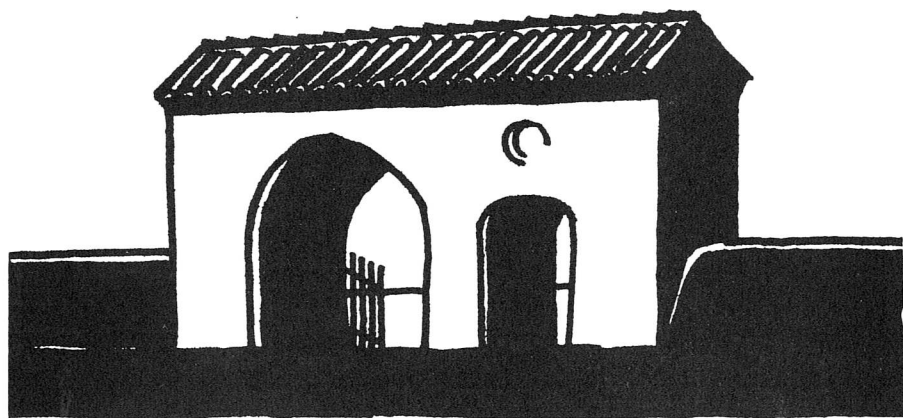
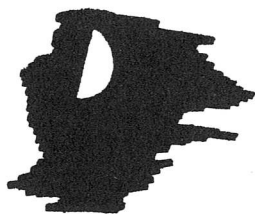
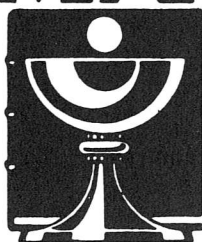

RE-FORMATIO

8

1968

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

DECEMBER

11. ARGANG

GRÆNSESSEL

AF PASTOR KNUD JAKOBSEN, FARUP

(Julesøndags tekst)

EN TID nærmer sig sin afslutning, løber ud, og grænseskellet overskrides til noget nyt. Mennesket må følge med, enten det vil eller ej, og vi kan ikke vende tilbage på den anden side skellet igen. Når en dag er til ende, må vi følge med og er måske glade ovenikøbet. "Dagen går bort, som man lægger en byrde", skrev en. Dage, nogle dage, kan være som byrder, så man glæder sig, når:

"Tusmørket kommer,
daggløden slukkes,
fredsenglen søger arbejdsstrætte".

Julesøndag hører vi om to, Simeon og Anna, der står ved deres dages sidste grænseskel. Til det sidste bar de dagenes byrder i bøn og tro. Nu blev grænsen mellem den gamle pagt overskredet, og de kom til at følge med et lille stykke ind i den nye pagt. I barnet Jesus så de den nye tid, den nye pagt, og de priste Gud for frelsen i dette barn.

Julesøndag nærmer vi os årets sidste grænseskel. Nogle drager et letelsens suk, for det gamle år "går bort, som man lægger en byrde". Andre ængstes, for hvad venter derovre på den anden side af skellet 1968 – 1969? Meget vil nok ligne det fra 1968 og være ganske gammelkendt. Men i det alt sammen vil barnet Jesus være os en "Hjælper fra Gud". Det betyder hans navn. Denne Frelser og Hjælper fra Gud vil sige til os: Jeg følger med dig over grænseskellet, jeg vil ikke lade dig i stikken og lade dig gå over alene, hvis du vil have mit følgeskab. Min grænseløse kærlighed skjuler alle dine misgerninger på begge sider af skellet, når jeg følges med dig. Når du kommer til det allersidste grænseskel, følger jeg med, som jeg fulgte med Simeon og Anna, så de kunne drage herfra med fred.

Vi har al god grund til at takke sammen med de to og lovprise Gud for frelsen i dette barn. Lad os hver dag bede om at blive bevaret i frelsen:

På dagens sidste grænseskel
vi beder dig at vogte vel
din hjord og som en hyrde tro
at lade den med freden bo.

kommentar

HVEM SKRIVER DAGSORDENEN ?

AF PASTOR POUL EXNER, ALBERTSLUND

DETTE er blevet det spørgsmål, der er blevet hængende fra sommerens Uppsalamøder. Spørgsmålet om, hvem der skriver dagsordenen – kirken eller verden – må i første omgang kunne besvares meget klart og enkelt derhen, at det gør den, der stiller spørgsmålet. Da det i denne sammenhæng er kirken, der stiller spørgsmålet, er sagen dermed afgjort, for hvis kirken selv vil svare med, at det er verden, vil den verden, som kirken dermed tænker på, være en verden, som er opfattet og tolket med kirkens øjne, nemlig den verden, som Gud således elskede. Der er netop ingen anden modsætning mellem kirken og verden end denne, at verden eventuelt stiller sin egen – fra kirken forskellige – dagsorden.

Det er netop kirkens opgave overfor verden at stille den dagsorden, som verden ikke kan stille af sig selv. Det er kun kirken, der ved, at verden er således elsket af Gud, at Han gav den sin søn, og det er kun kirken, der ved, at denne Søn er al magt givet i Himmelen og på jorden, og at kirken derfor skal gå ud i den og gøre alle folkeslagene til hans disciple ved at døbe og lære. Kun ved at skikke sig lige med denne verden hen over hovedet på dette udgangspunkt forrårder kirken verden, og søger just derved sit eget, hvorved kirken mister sit liv sammen med den verden, som dog med et gran af større ret søger sit eget.

Kirken kan hente alt sit arbejdsstof i verden, men den kan ikke hente normer og kriterier i den.

Kirkens norm og kriterium er Jesus Kristus selv. Kirkens funktion er at være bæreren af Kristi fortsatte nærvær i denne verden. Ved sit nærvær bærer Kristus kirken og derigennem verden.

Kirkens vilkår i verden er de samme som dem, vi kender som Kristi vilkår fra hans fødsel til hans himmelfart. Derfor lever kirken af at ihukomme ham under disse vilkår. Det er denne ihukommelsesakt, Jesus selv indstiftede i den nat, da han blev forrådt, og som derfor er hjertet i hele kirkens funktion.

Men netop som hjertet ikke er noget uden et legeme at være hjerte i, peger kirkens gudstjeneste – nadverfejringen – altid udover sig selv til verden. Kristus er nadverfejringens hjerte. Nadverfejringen er kirkens hjerte. Kirken er verdens hjerte. Dagsordenen skrives af den, der har hjerte for verden.

Som kirke i verden drives vi ved at ihukomme Kristus til at ihukomme verden. Vi drives derved til at vide tilstrækkeligt om, hvad det er, Kristus ønsker ændret til det bedre i denne verden, og vi drives til at se de konkrete muligheder for disse ændringer. Alle forsøg på at gøre vor viden og vore muligheder mindre, end de faktisk er, er kristusfornægtelse. Denne erkendelse er kirkens syndserkendelse, som er forudsætningen for kirkens syndsbeholdelse.

Når Kristus tilgiver sin kirke, betyder det, at kirken genindsættes i sin

fulde funktion til at fortsætte som kanal for Gudsrigets vækst.

At kirken ved Kristus har hjerte for verden, vil, hvor konkrete udslagene af dette end vil være, altid være en hemmelighed, skjult for verdens øjne. Verden vil enten ikke anerkende det som ægte hjertelag, eller den vil ikke tilskrive kirken de konkrete udslag. Kirkens eneste synlighed for verden er dens samling om brødsbrydelsen og den ordets forkyndelse, som udspringer af og ledsager ihukommelsen af Kristus. Dermed er kirkens sociologiske struktur givet. Den rummer de samme muligheder for forargelse og frelse, som Kristi fremståen i verden rummede: Den samme beskyldning for eensidighed, for at satse på ubetydelighederne blandt jordens mennesker, for utålmodighed med hensyn til at sætte skik på tingenes tilstand. Den samme anklage for bedrevenhed, som i verdens øjne må tage sig ud som gudsbespottelse. Overfor alt dette er kirken magtesløs. Den har den lidelse, at den forstår dette bedre, end verden forstår det og forstår sig selv. Og netop fordi den forstår, må den blive, sådan som Kristus blev hos "sine egne", selvom "hans egne ikke tog imod ham". Dens anfægtelse er, at den ved, at forargelserne er uundgåelige, men at der samtidig er råbt "Ve" over dem, ved hvem forargelserne kommer.

Der er nok to tendenser, der gør sig gældende i dagens debat, og som vel netop direkte ligger bagved emnets formulering. Nemlig tendensen til enten at lade sig drive af angsten for forargelsen eller fortsat at lade sig lede af nærværet. Jeg tror, den første tendens er en fristelse, og at det er halsløs gerning direkte at ville undgå forargelsen. Den eneste måde hvorpå Jesus selv kunne have undgået dette, var ved at blive i sin Himmell.

Det ville være skønt, om den Guds fred, som overgår al forstand, i højere grad måtte få lov til at bære sine berettigede attributter i form af verdensfred og social retfærdighed. Og den dag, kirken stopper med at arbejde på dette, ryger Gudsfreden. Men verdensfreden og den sociale retfærdighed er kun attributter. De er ikke kriterier og normer. De kan ikke opstille nogen dagsorden. For den Guds fred, som netop til forskel fra verdensfreden overgår al forstand, har aldrig forladt denne verden og vil aldrig gøre det, før alt det og alle de, der hungre og tørster efter retfærdighed og vil fred, forlader den sammen med Ham.

Den dag vi begynder at relativisere brødsbrydelsens egen mulighed som den eneste og egentligste kilde for al kirkelig fornyelse, er vi selv blevet ofre for forargelsen og fornægtelsen, og er begyndt at spørge, om vi skal vente en anden. Denne anden er en mulighed, men det er Antikrist.

PAGTSFOLKET I BIBELENS LYS

4

KIRKEN OG DET BORGERLIGE SAMFUND

AF PASTOR C. D. GAUTIER, KØBENHAVN

NOGEN egentlig lære om det borgerlige samfund møder man ifølge sagens natur ikke hos de nytestamentlige forfattere. Det var helt andre spørgsmål, de havde at gøre med. En nærmere udredning om de krist-

nes stilling som borgere i et sådant samfund kommer det heller ikke til. Faktisk var de det. Og på bestemte områder stillede det hurtigt sine problemer. Men det eneste tilløb til en mere principiel behandling blev et afsnit i Paulus' brev til romermennigheden (Rom. 13, 1-7). Og som bl.a. dette afsnit viser, var det stort set kun i spørgsmålet om øvrigheden, det politiske problem blev aktuelt. Det måtte også rejse sig på flere andre måder, - f.eks. ud af det fællesskab, Kirken bekendte sig til. Men det var noget, man endnu ikke klart gjorde sig tanker om.

Det ejendommelige for de første kristne i forhold til deres samtidige var, at de så alting i lyset af Jesu død, opstandelse og himmelfart. Gennem disse "Kristusbegivenheder" havde Gud hidført en afgørende vending i tiderne. Nu var der syndstilgivelse at få for alle folk. Gud havde udgydt sin Helligånd og skabt et samfund, der sammen med Kristus havde del i "den kommende verden"s kræfter. Man var i de sidste dage, og snart ville Kristus komme igen, denne verden forgå og "Guds rige" synligt åbenbares.

Det er klart, at disse overbevisninger måtte gribe ind i den borgerlige tilværelse. Den varede endnu. Man var heller ikke "i Kristus" taget ud af den. Men man måtte være i den på en ny måde.

Spørgsmålet var: Hvordan?

Det er det, vi i det følgende skal se lidt på.

De kristne og øvrigheden

Allerede den første menighed i Jerusalem fik spørgsmålet om øvrigheden ind på livet (Ap. G. 4 & 5). Apostlenes prædiken om Jesus fra Nazareth vakte hurtigt harmen hos de jerusalemitiske myndigheder. - Kun nogle uger i forvejen havde de jo ved romerlandshøvdingens hjælp fået ham korsfæstet. - Det førte i en given situation til, at apostlene fik besked om ikke mere at "tale eller lære i Jesu navn". Den instruks brød de. Kristus havde selv sat dem til sine vidner. Det måtte de blive ved at være. Og selv om rådet påny indskærpede forbudet, blev det ikke anderledes. - I denne sammenhæng tog den sætning form hos dem: "Man bør adlyde Gud mere end mennesker" (Ap. G. 5, 29). De ønskede ikke i almindelighed at sætte sig ud over, hvad øvrigheden pålagde. Men de holdt fast ved, at i eet tilfælde måtte man gøre det: Når lydighed mod øvrigheden og lydighed mod Gud blev uforligelige modsætninger.

Dette dobbelte vedblev at være karakteristisk for de tidligste kristne i deres holdning til øvrigheden: De ville være lovlydige borgere; men - med den begrænsning der lå i, at lydigheden mod Gud havde forrang.

Lydighed mod øvrigheden blev bl.a. - i det omtalte afsnit af Romerbrevet - indskærpet af apostlen Paulus; og vel at mærke som en forpligtelse på allerhøjeste plan, - grundet i Guds egen ordning. Det var nu ikke myndighederne i Jerusalem, men romerstaten med dens retsordning, dens kejser og dens lokale repræsentanter opmærksomheden var rettet imod. Men Paulus' udtalelser var ikke om den alene. Selve det, at der er øvrigheder i verden, er noget, Gud har ordnet, siger han. De er "Guds liturger", "Guds diakoner". Han tager ikke i betænkning at bruge disse udtryk, der vel i nytestamentlig tid ikke havde samme klang som i dag, men som dog nok kunne føre tankerne hen på "diakonerne" ved nadverbordet eller på den tjeneste, han selv øvede, når han - som "Kristi Jesu liturg" - frem-

bar hedningerne som et offer for Gud (Rom. 15,4) ved at forkynde dem evangeliet. Det var virkelig en slags "gudstjeneste", en slags "liturgi" og "diakoni", der fandt sted, når en øvrighed udøvede sin gerning. At øvrighederne, Paulus havde at gøre med, var hedenske, trak ikke det mindste fra her. — Det betød, at det for Paulus ikke blot var en praktisk nødvendighed, men også en pligt over for Gud at underordne sig. Men det betød også, at øvrigheden for ham ikke var et uforpligtet magtvæsen. At den var sat af Gud i verden, betød, at den var sat der til noget bestemt. Når den kaldes "Guds tjener", er det med henblik på en bestemt tjeneste, han har givet den. Den har fået sin magt, — "sværdet" —, med et bestemt formål.

Paulus søger også at angive dette formål noget nærmere. På en måde, der minder om Jesu ord i bjergprædikenen, kan han skrive om, hvad der er Guds vilje for menigheden: "Velsign dem, som forfølger jer! Velsign, og forband ikke! — Gengæld ikke nogen ondt med ondt! — Tag ikke jer selv til rette!" (Rom. 12, 14; 17, 19). Det betyder imidlertid ikke, at han mener, det er Guds tanke, at det onde skal have frit spil i verden. Gud vil, at vrede skal ramme dem, der handler ondt, — at det skal få straf, så mennesker frygter for at gøre det. Men dette rets-hævende er Guds egen sag, understreger han, — ikke noget, der skal råde mellem menneske og menneske. Her er det, øvrighederne kommer ind *) . De er Guds redskaber til at holde det onde i skak i verden, så vidt som "sværdet" nu kan det. De kan ikke gøre mennesker gode. Men de kan — ved at forbinde en vis ond handlede med samfundets straf, god handlede med straffrihed — sætte et moment af frygt for at handle ondt mod andre ind i tilværelsen.

Øvrigheden ville jo efter den funktion, Paulus her har for øje, være overflødig for de kristne, hvis Kristi kærlighed virkelig regerede dem. — Kærligheden gør slet ikke medmennesket ondt (Rom. 13, 10). — Men siden det langt fra altid er tilfældet, har Gud alligevel brug for øvrigheder — blandt dem som blandt alle —, så længe denne verden står.

Paulus ser altså på øvrighederne som magter, der er sat af Gud til at være håndhævere af det godes ret i verden. En egentlig deltagelse i øvrighedsgerningen udtaler han sig ikke om. En sådan var i almindelighed ikke aktuel for de kristne på hans tid. Men han kalder, som vi har set, uden betænkning øvrighedsgerningen gudsstjeneste og placerer den politiske lydighed som en del af lydigheden mod Gud. At der under visse forhold kunne komme konflikt mellem disse to slags lydighed, var Paulus sikkert ikke blind for. Og over for noget sådant ville han utvivlsomt have stillet sig ganske som den første menighed i Jerusalem. Men han kommer ikke ind på spørgsmålet. En øvrighed, der går på tværs af den tjeneste, Guds ordning fastsætter for øvrigheder, er uden for hans sigte.

Måske tillægger Paulus med alt dette øvrigheden en vis betydning i Guds frelsesplan. Som værn mod lovløshed og anarki er den — også uden selv at ville noget sådant — med til at give forhold, hvorunder "Ordet" kan forkyn-

*) Rom. 12, 19 anfører Paulus fra Det gamle Testamente ordene: "Mig hører hævn — ekdikesis — til. Jeg vil betale", siger Herren". I det følgende gør han gældende, at øvrigheden er Guds "ekdikos", — "en hævner til straf for dem, der gør det onde" (Rom. 13, 4).

des for al verden — og tros eller forkastes —, indtil Kristus kommer igen *) Paulus bekender, at Kristus er Herren, der i sit genløserværk har underlagt sig alle de åndelige "magter" og "kræfter" og "myndigheder", der for ham binder tilværelsen (Kol. 2, 15). Også "magterne, der er over os" — Paulus' udtryk for øvrighederne — er i sidste instans "givet" ham (Matth. 28, 18).

En holdning af helt anden karakter møder vi i Johannes' Åbenbaring. Baggrunden var her forfølgelserne. Sådanne havde ganske vist fra begyndelsen været der. Paulus kendte også til dem i rigt mål. Men — som repræsentanter for en retsorden — havde de romerske lokal-øvrigheder under hans rejser snarest stået som et værn i sådanne forhold. Fra midten af 60'erne begyndte det at blive anderledes. De romerske øvrigheder blev nu ikke blot mange gange draget ind i forfølgelserne, men de blev også i flere tilfælde deres egentlige centrum. Det uundgåelige sammenstøds punkt var her det antikke Roms krav om religiøs ærefrygt for kejseren, ofring for hans billede, bekendelse til ham som "herre". Dette var vel ikke noget nyt i århundredets sidste årtier, men taget ind i kampen mod de kristne førte det gang på gang denne op på et øvrigheds-plan, ja, gjorde den i visse situationer til kejserens egen sag.

Johannes' Åbenbaring blev til under forfølgelsesforhold af denne art. Den taler slet ikke om "øvrighederne" i al almindelighed; — heller ikke om romerøvrigheden som sådan. Den taler om det, romerøvrigheden i øjeblikket er blevet til, — om kejserkultens og forfølgelsernes Rom. Her maler den med de mørkeste farver. Rom ses som en kvinde, der bærer navnet "Babylon, — den store —, moder til alle jordens skøger og vederstyggeligheder" (Joh. Åb. 17, 5). Dets kejser skildres som "dyret fra havet", hvis billede ved Djævelens forførelser tilbedes (Joh. Åb. 13, 4. 12. 14. 15). Sammen fører de krig mod "Lammet", — Kristus —, og kvinden beruser sig af "Jesu vidners blod" (Joh. Åb. 17, 6). Under de forhold opfordres naturligvis ikke til lydighed. Forholdet, der indskærpes til romerstaten, er udpræget negativt: Den skal falde i Kristi sejr til sidst over hele det ondes magt, og råbet lyder: "Drag ud fra hende, mit folk, for at I ikke skal gøre jer delagtige i hendes synder!" (Joh. Åb. 18, 4).

Johannes' Åbenbaring trækker med alt dette ikke noget fra det, Paulus udtrykker. Men den understreger de dæmoniske muligheder i øvrigheden, — at den kan forvandles til et vrængbillede af det, Paulus kaldte "øvrighed", — at den kan gøre sig sådan til eet med "Djævelen og alt hans væsen", at de kristnes almindelige lydighed må blive til fuldstændig "fremmedhed" over for alt, hvad den repræsenterer.

Den tidligste Kirkes holdning til de politiske øvrigheder blev sikkert i ikke ringe grad bestemt af Jesu egne ord, da han engang blev spurgt, om det var tilladt at give den romerske kejser skat. Han godkendte som bekendt dette blankt: At være "Guds folk" fritog ikke fra at "give" noget i denne verden. Men han tilføjede, at Gud måtte man give alt. Dette måtte et-

*) Tænker Paulus på Romerriget med dets retsorden, når han i 2. brev til Thessalonikerne taler om: "det, som holder tilbage", så "lovløshedens menneske", der skal åbenbares, før Kristus kommer igen, ikke kan komme til før i Guds time (2. Thess. 2, 1-12, særlig v. 6-7)? Udsagnets mening er usikker.

hvert andet "give"-forhold underordnes (Matth. 22, 15-22).

Det kristne fællesskab

Noget af det karakteristiske for den første menighed i Jerusalem var fællesskabet, der rådede i den. Dette hang ikke blot sammen med, at man var "samlet" i een tro og een gudstjeneste, – forskellig fra den "almindelige". Det havde sin hovedgrund i, at Kristus-tro og fællesskab nu engang hørte sammen. Der var tale om et "kærlighedens" fællesskab. Og hvordan skulle Kristi folk være andet end et kærlighedens folk. Kærligheden kunne ofte komme til kort i det. Forsyndelser mod den manglede ikke. Vi ved fra andre menigheder, at forholdene i aposteltiden langt fra var ideelle. Men bevidstheden om Kristus og hans kærlighed gjorde sig alligevel gældende. Den almindelige tanke var da også, at Helligånden, som Kristi folk efter hans forjættelser og dets samstemmende erfaring af nådens gaver havde modtaget, først og fremmest var en kærlighedens Ånd. Heri lå også, at fællesskabet ikke blot kunne være et indre, følelsesmæssigt, men måtte tage sig ydre udtryk, – måtte få skikkelse i den måde, man forholdt sig til hinanden på og handlede mod hinanden på.

Dette førte til en vis "kommunisme" med hensyn til ejendom. "Alle de, som kom til troen, holdt sig sammen og havde alle ting fælles" (Ap. G. 4, 32 b). Rækkevidden af det er ikke helt klar. Måske har nogle græske digteres og filosofers forestillinger om en tilstand af absolut ejendomsløshed i urtiden foresvævet Lukas, da han skrev det, og farvet nogle af hans udtryk. Men så meget synes sikkert, at det var almindeligt i Jerusalem-menigheden, at de, som havde noget, solgte det og lagde salgssummen "ved apostlenes fødder", for at det sådan kunne deles ud blandt alle efter behov. Det var ikke fællesskabet, – kollektivet –, der blev ejer i denne forbindelse. Snarere blev ejendommen gennem overdragelsen givet Gud. Men man vidste, at den dermed var stillet i fællesskabets tjeneste. *)

Det var en ordning, der – i den nævnte form – var umulig på længere sigt; og ud over Jerusalem-menigheden synes den aldrig at være kommet. Men den legemliggjorde et princip, som var uafhængigt af ethvert specielt, økonomisk forsøg. Den udtrykte på en måde, der rakte langt videre, at kristent fællesskab også må gribe ind på ejendomsområdet, – ja, i en vis forstand må ophæve selve begrebet "ejendom".

I menighederne, der voksede frem ud over den "græske" verden – ikke mindst som følge af Paulus' virksomhed –, blev den jerusalemitiske ejendomsordning, som antydet, ikke videreført. Men fællesskabstanken aftager ikke. Hos Paulus får den netop et stærkt udtryk i talen om Kirken som eet legeme "i Kristus", hvori de enkelte er "hverandres lemmer". Den optræder netop gerne i den næreste forbindelse med opfordring til indbyrdes kærlighed (Rom. 12-13; 1.Kor. 12-13), – og kærligheden er her som hos Jesus selv den helt "selvløse", selvhengivende, den, der vil "miste sig selv" i tjeneste –; ja, et enkelt sted bliver det til en ligefrem lovprisning af kærligheden (1.Kor. 13), – ikke den naturlige, men den magt, der med Kristus og udgydelsen af Helligånden over hans Kirke er kommet til verden.

*) Om forholdene i Jerusalem-menigheden, se: Ap. G. 2, 44-45; 4, 32. 34-37; 5, 1-11.

For Paulus må denne kærlighed ifølge sagens natur også blive gerning. Fællesskabet, der tales om, er noget praktisk, – reelt. Ejendomsmessige konsekvenser bliver der derfor også her tale om. *) En menighed har overflod, en anden trænger. Så må der gives. Det er Kristi kærligheds væsen. Det er fællesskabets væsen. Det gør lovprisningen til Gud stor (2.Kor. 9, 12). Men navnlig siger Paulus også: Det er "meningen", – det vil hos ham sige: Det er Guds vilje –, at der skal råde ligelighed (2.Kor. 8, 13-14). En sådan må man derfor altid søge at tilvejebringe. "Kærlighedsgaven", han taler om i forbindelse med en indsamling, han forestår, til fordel for modermenigheden i Jerusalem (1.Kor. 16, 3; 2.Kor. 8, 4, 6, 7.), er altså efter hele hans tankegang også "retfærdighedsgave". Den er det, der stemmer overens med "meningen". Det er, som han vil sige: Det, jeg har "for meget", tilhører i virkeligheden ikke mig. Ifølge "meningen" er det hans eller hendes ejendom, der ellers fik for lidt. Den pågældende må ikke tage det selv. Så ville han stjæle. Men det er ikke desto mindre hans eller hendes. Beholder jeg det for mig selv, gælder det også her: "Den, der stjæler, stjæle ikke mere!" (Ef. 4, 28).

Man kunne måske af alt dette få det indtryk, at den første kristenheds tale om kærlighed og fællesskab i virkeligheden var en forkortelse af Jesu egen. Han taler om at "elske sin næste som sig selv". Vi har mest talt om det kærlighedens fællesskab, der ifølge apostlene måtte råde mellem de kristne indbyrdes. Er det ikke kærlighed over for "brødrene" i modsætning til kærlighed over for "næsten"?

Det er langt fra apostlenes tanke. Kærligheden, som de taler om, ved ikke af nogen begrænsning. Den er en himmelsk gæst på jorden, som ikke gør forskel på ven og fjende, ikke kender til tros-fælle og tros-forfølger. Hvis den gjorde det, ville den jo dog sætte et menneske i gang med at se efter noget af sit eget hos næsten. Det er netop helt fremmed for den. Apostlene taler da også ganske uforbeholdent om at elske "næsten" (Rom. 13, 9), ja, om at gøre godt mod den, der gør menigheden ondt, o. s. v. (Rom. 12, 14). – Men skal talen om denne uforbeholdne og ubegrænsede kærlighed være virkelig, må den også få en legemliggørelse i Kirkens liv, gøre forholdet mellem "dem, der har hjemme i den samme tro" (Gal. 6, 10), til et fællesskab. Den skal ikke standse ved det, men den skal "forkyndes", vises for al verden igennem det.

Tænkte de første kristne nu på at få noget af alt dette ind i det borgerlige samfund, de var en del af? Eller på konsekvenser i dets ordninger, der muligvis burde komme af det?

Hos de første kristne var spørgsmål af den art ikke aktuelle. Dels forelå muligheden for at "præge" det almindelige samfundsliv slet ikke. Man var kun en forsvindende lille minoritet. Men dels var man sig også bevidst at leve i den afgørende vending i tiderne. "Den kommende verden" var allerede begyndt at bryde frem. Enden var nær. "Denne verden" gik hastigt mod sin afslutning – og dermed også alle dens samfundsordninger. Enhver tanke om at "forandre" samfundet var under disse forhold ude af betragtning. – Jerusalem-menigheden, der praktiserede et relativt ejendomsfællesskab, tænkte da heller ikke et øjeblik på at føre det almindelige samfunds ordning i den retning. – Og endelig var det kærlighedsfællesskab,

*) Til det følgende, se: 2.Kor. 8-9.

der skulle gennemtrænge Kirken, jo, som vi så, ikke bundet til nogen bestemt ordning i menighederne selv. Det kunne give sig udtryk i et vist fælleseje; — men det kunne også give sig helt andre udtryk. Selve tanken om næsten som medejer — både ifølge "meningen" og ifølge kærligheden — af det, jeg har fået, kunne et sted blive til en slags "kommunisme", et andet sted til indsamling. Et arbejde for bestemte ordninger i det borgerlige samfund måtte også af den grund være Kirken fjern.

At der måtte ske en forandring på dette punkt, efterhånden som tiden gik, er en anden sag. Allerede i aposteltiden forstod man, at der kunne blive en ventetid — måske længere end tænkt —, før Herren kom igen. Det betød naturligvis ikke, at man med det samme begyndte at give denne verdens indretninger sin interesse. Men det måtte komme — og må altid komme: At de blev konfronteret med fællesskabstanken, Jesus havde sat ind i verden, og fra den mødte en fordring om medmenneskelighed og fundamental ligelighed.

Det korte perspektiv

De første kristne var i høj grad fremtidsbevidste. Genkomsthåbet med alt, hvad det indebar, var levende for dem. Og det gjorde ikke "ventetiden" til en ørkesløs periode. Det gav dem tværtimod et arbejdsprogram. Det var en kort tid, hvori der skulle nås meget: Ordet om Kristus skulle bringes ud overalt. Og at "tage imod Ordet" var ikke noget slutpunkt. Det var en begyndelse. Kirken skulle som "Kristi legeme" ikke være noget stillestående, noget "færdigt", men et legeme i vækst ud fra sit "hovede", Kristus (Kol. 2, 19). Paulus kæmpede f.eks. for menighederne i bøn, om at Helligånden stadig rigeligere måtte fylde dem med erkendelse og styrke (Kol. 1, 9-11). Og det var en vækst, hvorom han også appellerede til deres egen medvirken efter den nåde, der blev givet dem (Kol. 1, 23; 2, 6.20; 3, 1-3). Tiden indtil Herrens komme var i det hele taget mættet med indhold. Målet var, at Kristus til sidst kunne fremstille en ren og hellig Kirke for sig af alle folk og tungemål (Kol. 1, 22.28).

Man kunne godt tænke sig, at det "almindelige" borgerlige liv under al denne fremadrettede aktivitet, blev forsømt. Men det var ikke tilfældet. Paulus hørte ganske vist et sted om nogle, der holdt op med at passe deres arbejde — for at spekulere over, hvornår Herren skulle komme igen. Men han ivrede stærkt mod denne "uskikkelige vandel" (2. Thess. 3, 11). Og den skyldtes jo netop ikke fuld optagethed af "aktiviteten i Kristus", men tværtimod at håbet hos nogle blev løst fra helligelsen og forvandlet til en nysgerrig snagen i fremtiden. Hvor dette med Kirkens "vækst" op til sit hovede (Ef. 4, 15), — med brødrenes "yderligere fremgang" (1. Thess. 4, 1.10), indtil Kristus kommer —, var levende, førte det snarest i modsat retning. Væksten op til Kristus var først og fremmest en vækst i at øve kærlighed. Det kunne ikke føre bort fra det borgerlige samfund, til et forsøg på at realisere kristent liv et "andet sted". Det var i samfundets mange forhold, "næsten" fandtes. Naturligvis skulle man leve i dem på en bestemt måde, — uden vrede, hidsighed, misundelse, æresyge, — glade, gæstfrie, overbærende, hjælpsomme, flittige i bønnen, i fred med alle, påpasselige med, så vidt muligt, at bære sig rigtigt ad også i de ikke-kristnes øjne (Rom. 12, 19-20; 13, 13; 1. Thess. 4, 12; 5, 14-18 m.m.). Men det var alt sammen ikke noget "uborgerligt ideal". Også at passe sine

ting og slide i det med sine hænder, var en del af kærligheden, Kristus-forholdet satte i gang med (1. Thess. 4, 11). Man regnede de borgerlige samfund for en del af den verden, der skulle forgå. Men det gav ikke en negativ holdning over for dem. De var ikke kristenlivets norm, men de var dets sted — indtil genkomstens dag.

På sin vis kommer dette også frem i den vidtgående tålsomhed over for de bestående samfundsforhold, der var ejendommelig for den ældste kristenhed. Den betød ikke, at man anså dem for særlig gode, eller at man betragtede dem som ligegyldige; men det betød, at man tog imod dem som "stedet", man nu engang havde fået at leve kristenlivet og øve kærligheden på.

Det var i virkeligheden i tråd med dette, at tålsomheds-forholdet efterhånden forandredes, — og må forandres. Man begyndte at interessere sig for at få bragt "stedet" lidt mere i kontakt med kærlighedens krav.

Selv om den sådan på en vis vidste sig bundet til de borgerlige samfund, glemte den apostolske Kirke aldrig, at "Ordet", der styrede den, ikke var fra dem, — at den i det hele taget var i dem som noget "helt andet".

Aposteltiden står altid som en standsning, når Kirken er ved slet og ret at blive til et stykke af det borgerlige samfund, den lever i, behersket af dets tankegange og ideer, ikke af sin Herre.

Kirken skal være i det borgerlige samfund. Men ikke som saltet, der har mistet sin kraft.

AF KIRKEHUSETS SYMBOLIK 9 ALTERET OG MESSETJENESTEN III

AF PASTOR SIGURD MEJNDOR, HYLLESTED

FOR AT NÆRE fromhedslivet fremkom der adskillige mindre skrifter med "messeforklaringer" i middelalderen til hjælp for dem, der skulle undervise folket. De fleste kirkegængere kunne ikke selv læse. Dog kunne præsterne forsøge at belære dem ved opbyggelige betragtninger, som de kunne knytte til altertjenesten.

Folkebogen Lucidarius har en vrimmel af symbolske forklaringer til messen og er typisk for tiden.

Her får spørgeren f.eks. at vide, at messens liturgiske led "Kyrie eleison" synges ni gange.... "fordi at vor Bøn skal opfare igennem de ni Englekor og fore Guds Aasiun". Nu spørger eleven sin lærer om, hvorfor præsten vender sig til folket, når han under tjenesten siger Dominus vobiscum, Herren være med eder, og mesteren forklarer, at det sker fem gange under messen, for "Vorherre teede (viste) sig fem Sinde (gange) den Daw, der han opstod af Døde!" Fremdeles spørger disciplen sin lærer: — Hvi blandes Vand til Vin i Messen? Mesteren forklarer, at så som vandet blandes med vin i kalken under messen, således vorder Gud og menneske med Jesu Christi blod, der ofres i messen, "overene", d.v.s. de bliver til eet!

Dette, at vinen optager vandet i sig, skal give et symbolsk udtryk for vor naturs "guddommeliggørelse". Præsten velsigner ikke vinen, men vandet, som han korstegner ved alterets søndre side, hvor blandingen foregår. Kristi natur er symboliseret ved vinen og behøver ikke velsignelse, men vandet er et sindbillede på den menneskelige natur, der trænger til at velsignes.

Gud blev menneske, for at vi kunne få del i Gud. Som vanddråben optages og bliver til eet med vinen, sådan ønsker vi ved nåden at få del i Gud. Kristus har nok selv fulgt den almindelige jødeskik med blanding af vin og vand, som det jo ofte bruges også i dag i vinlande ved dagligt måltid. Det var en sædvanlig praktisk foranstaltning, som fulgtes op af kirken ved det eukaristiske måltid; men den fik efterhånden dyb sindbilledlig betydning, så vin og vand blev symbol for Kristi sidesår (jnf. Joh. 19, 34 om soldaten, der stak Kristus i siden med sit spyd, og straks flød der blod og vand ud). Blod og vand kan dog også tolkes som symboler for dåb og nadver.

Det er typisk for nævnte symbolske handling, at den er vokset ud af en ren praktisk foranstaltning og først bagefter får en tolkning af sindbilledlig art. Symboler kan opstå på flere måder. Hyppigt vokser symbolske handlinger ud af praktisk sædvane eller hensyn.

* * *

Er "Brødsbrydelsen", der kan være lig nadver (jnf. Ap. G. 2, 42) på samme måde en nødvendig foranstaltning? Urmenighedens alterbrød var store brød, så det kan kun være rimeligt, at de brydes. Sådan har Frelseren jo også gjort ved nadverens indstiftelse – men betyder det mere end praktisk sædvane ved et måltid?

I Gads Bibelleksikon hedder det om Brødsbrydelsen: – "en vigtig ceremoni i senjødedommen. Som indledning til måltidet, der var en hellig handling, udtalte husfaderen en lov- og takkebøn, brød brødet i stykker og uddelede til måltidets deltagere. Af særlig betydning var brødsbrydelsen ved påskemåltidet. Ved Jesu sidste måltid, hvor han har husfaderens stilling, er dette den tidshistoriske baggrund....".

Brydelsen af brødet kan allerede ved nadverens indstiftelse være mere end en praktisk sædvane og opfattes som en symbolsk handling. Den kan være Jesu egen tolkning af sin døds hemmelighed.

Typisk for en sådan "symbolforståelse" er Paul Brodersens prædiken "Nadverens mening" i bogen "Han skal herske" (side 65), hvor man læser: – Han holder brødet frem for deres øjne og bryder det i stykker, og så rækker han det til dem og siger: "Dette er mit legeme, som gives for Eder". Det vil sige: "Som jeg nu gør med dette brød, sådan vil jeg gøre med mit eget legeme. Jeg vil lade det bryde, jeg vil give det hen, og det er for Eders skyld" –

I romermessens hoveddel (Canon) brydes brødet i tre dele, betegnende Kristi jordiske legeme, hans legeme i graven og opstandelseslegemet. En del af brødet lægges i kalken. Denne handling symboliserer Kristi to naturer. "Commixtio" er også et sindbillede på menneskets og Guds forening.

* * *

I den græsk-katolske kirke er der knyttet megen symbolik til nadverhandlingen. Der er kun ét alter, som der i Himlen kun er én trone for én Herre. Det ortodokse hellighus er et billede af Himlen. Er der ka-

peller med andre andre end hovedalteret i samme kirkebygning, bliver disse kapeller betragtet som småkirker hver for sig.

Principielt må et alter kun benyttes én gang i døgnet, så det er "fastende" før brugen.

Der gøres meget ud af sønderdelingen af brødet. Det opfattes som en sindbilledlig "slagting af Gudslammet". Det foregår ved et særligt bord nord for alteret. Dette bord kaldes Prothesis og symboliserer både Golgata og fødselsgrøtten. Mange slags redskaber bruges til tilberedelsen af nadverelementerne, spyd, asteriskos m.m. Nadverbrødet lægges i en bestemt symbolsk orden på disken, og for at der ikke skal ske forskydning i denne orden, lægges en kors- eller stjerneformet bøjle over brødfadet, så det dække, der lægges over det lille stativ, ikke bringer uorden i brøddelene. Asteriskos symboliserer Betlehemstjernen.

* * *

På alteret stod de nødvendige hellige kar (vasa sacra): brødskålen (patena, disk) og kalken (calix) til altervin. Desuden var der liturgiske bøger. Der kom efterhånden mange ting til på eller ved alterbordet, missale, krucifiks, lysestager, røgelseskar, messeklodder, beholdere for den hellige olie, småkander til vand og vin o. s. v.

Oprindeligt var lysene anbragt ved alterets sider, efter at de var båret ind ved messens festlige indgang (introitus), og fjernedes, når processionen drog ud igen. Sådan ved de større kirker ved festtider. Man nøjedes med et par kandelabre (candela, voksllys), stenlamper med gruber til olie eller hængende lamper under mere beskedne forhold.

Først i det 11. årh. har man stager på alterbordet, ligesom krucifiks ved alteret først kom relativt sent til, d. v. s. i den romanske tid. Lyset symboliserer Kristus, "verdens lys". Lyset "ofre sig", når det brænder, og kan minde om den første nadver, som var et aftensmåltid. Lyssymbolik er velkendt i den hellige skrift, ikke mindst hos evangelisten Johannes og i de paulinske skrifter.

Som alterlyset "ofre sig" ved at brænde, skal også vort liv svinde hen ved tjeneste for Gud og mennesker. Skriften anvender ofte lys som symbol for den, der åbenbarer sandheden. Jesus kalder således Johannes Døberen en brændende og lysende lampe (Joh. 5, 35).

Lysene på vore altre har ikke blot sindbilledlig betydning, men kan også minde os om strenge tider i kirkens historie, da de kristne blev forfulgte af den hedenske statsmagt og måtte søge til skjulte steder under jorden. I Roms katakomber måtte de troende også om dagen brænde lys ved gudstjenester, og det er vel ikke mindst til minde herom, at kirken har beholdt brugen af lys på vore altre.

Lysene bliver også brugt som et tegn på de troendes glæde. Kirkefader Hieronymus bemærker: – I alle Østerlandets kirker bliver voksllys antændt før evangeliets læsning ved middagstid, selvfølgelig ikke for at adspredde mørket, men som tegn på åndelig fryd – !

Det rene voks, som kirkelysene skulle være støbt af, omtales sindbilledligt som tegn på Kristi menneskeheds legeme fremgået af Marias jomfruelige moderskød, ligesom vokset frembringes af de rene bier. "De kønsløse bier, som tilvirkede vokset, har gennem deres jomfruelighed givet vokset en slags virginisk karakter" (Hirn)!

Kyndelmisse (af kyndel, lys, fakkel og misse, messe), der fejres

den 2. februar, var en festdag, der også kaldtes for Lysmesse. Den dag blev kirkens vokslys indviede.

NORDISK-TYSK KIRKEKONVENT

AF PASTOR JØRGEN GLENTHØJ, BORUM

NOGLE SPREDTE INDTRYK af den evangeliske kirke i Tyskland i dag fra Nordisk-Tysk Kirkekonvent i Mülheim/Ruhr 14.-18. okt. 1968.

Konventet blev stiftet lige efter krigen på initiativ af den norske kirken i befrielsesregeringen, den internationalt kendte præst for døvstum-Conrad Bonnevie Svendsen, som også denne gang med sin humor og sit varme hjerte var en bærende kraft tillige med den lige så varmhjertede biskop Kurt Scharf. Det har hidtil fortrinsvis været samlet i Øst-Tyskland, men nu for en gangs skyld i Vest-Tyskland for at vesttyskere kunne være med. Øst-tyskerne måtte dennegang blive hjemme. Konventets emne var: Jeg tror på Helligånden, men det var egentlig kun i bibeltimerne (landsbiskop Dietzfelbinger) det spillede en virkelig rolle. Det var, som om det var andre ting, der havde den egentlige interesse. Forskellen fra det konvent i Herrnhut 1961, hvor undertegnede sidst deltog, var kendelig. Det er, som om kirken nødes til at koncentrere sig om det centrale, når den står i den ægte spænding til verden, mens kirken forledes til at sprede sig i det mindre væsentlige, når den koncentrerer sig om at vinde verden. Det kender vi jo også herhjemme fra. Symptomatisk var uden tvivl præses Beckmanns foredrag. Han skulle tale om "Strømninger i den tyske teologi", men brugte foredraget til at nedgøre Bekendelsesbevægelsen "Kein anderes Evangelium", så yngre tilstedeværende bagefter udbrød: "So geht es auch nicht". Mens den social-etiske interesse i teologien har afløst den hermeneutiske, som har domineret, siden Bultmanns teologi tog føringen, burde det ikke undre, at der er opstået en besindelse på Bibel og bekendelse i menighederne, hvor man jo ser frugterne af den afsporede fagteologi. Men hvorfor kan man roligt og sagligt omtale udviklingen i fagteologien i liberal-radikal retning, men ikke omtale bekendelsesbevægelserne lige så sagligt? De tidligere Bekendelseskirkefolk overtog den folkekirkeligt-konsistoriale kirkes ledelse efter krigen. Et defensorat for udviklingen i folkekirkelig retning må derfor ligge nær. Denne udvikling ses tydeligst på den tyske evangeliske kirkedags udvikling fra "enstemmig forkyndelse" til "forum for diskussion" uden Bibelen og bekendelsen som fælles grundvold, d.v.s. til en åndeligt pluralistisk kirkedag. Beckmann meddelte, at man i forhandlinger med bekendelsesbevægelserne har tilbudt endog en kontrovers-kirke dag d.v.s. hvor man skulle drøfte det, som man er uenig om; men bekendelsesbevægelserne hævder lige omvendt, at de har foreslået en sådan kontrovers-kirke dag som minimumsbetingelse for medvirken, men har fået afslag. Desværre blev der ikke lejlighed til at drøfte bekendelsesbevægelserne og deres forhold til kirkedagen. Men hvorfor er det så svært at inddrømme bekendelsesbevægelserne deres berettigelse? Reaktionen på spørgsmål af denne art er hos de tidligere bekendel-

seskirkefolk ofte stærkt følelsesbetonet. De føler det som et næsten blasfemisk misbrug af ordet bekendelsesbevægelse, for det er jo ikke let at frigøre sig for sammenligningen med, hvad det kostede dengang, i modsætning til hvad det koster nu. Uden tvivl er de også lidt ilde berørt af, at bekendelsesbevægelserne faktisk har mange træk fælles med kamp- og vækkelsesånden fra bekendelseskirken.

På konventet mødte vi en ny opdukkende stjerne på den theologiske himmel professor Jüngel, Zürich (tidl. Øst-Berlin). Hans emne var: Gott als Wort unserer Sprache. Grundspørgsmålet, han tog op til besvarelse, lød: Wer ist denn Gott, dass wir von ihm reden, reden können und reden müssen? (Hvem er Gud, siden vi taler, kan tale og må tale om ham?) Hans udvikling må følges med opmærksomhed. På ham kan det komme til at vise sig, om en bestemt tysk evangelisk teologi kan komme ud af den blindgade, den befinder sig i. Foredraget bar med al sin overlegne lærdom og tankeskarphed præg af at være blevet til i denne blindgade, hvor teologiens bankerot er en truende realitet. Bekendelsesbevægelserne synes også i teologien af være Prügelknabe. Alligevel er det forbavsende at se, i hvor høj grad de er med til at bestemme den almentheologiske problemstilling i den tyske evangeliske kirke. De har allerede fremlagt meget præcise theologiske theser: Braunschweiger theserne (Kirchliche Sammlung um Bibel und Bekenntnis) og Düsseldorfer theserne (Kein anderes Evangelium) samt sidst hilsenen til menighederne fra det nordisk-tyske theologmøde i Sittensen i februar 1968 under biskop Bo Giertz' forsæde, hvorfra foredragene nu er offentliggjort i "Offenbarung, Schrift, Kirche", Brockhaus Verlag, Wuppertal.

Korset og opstandelsen har været de centrale emner. En instruktiv bog herom er: B. Klappert: Diskussion um Kreuz und Auferstehung, Aussaat Verlag, Wuppertal 2. opl. 1967. Deri findes alle de kendteste theologers stillingtagen i kritisk belysning. Samme emne behandlede på en speciel synode i den slesvig-holstenske landskirke i marts 1968, hvorfra nu foreligger: "Das Kreuz Christi im Widerstreit der Meinungen", Ev. Pressverband Nord 1968. Hele uroen omkring dette emne, som fik sin særlige udløsning gennem professor Käsemanns foredrag på kirkedagen i Hannover, har ført til, at den store (tidligere preussiske) unionskirke har nedsat et teologisk udvalg til at arbejde med disse spørgsmål. Sidst har dette udvalg af synoden fået antaget nogle ledesætninger, som findes i "Zum Verständnis des Todes Jesu", Gütersloher Verlagshaus 1968, 31 s.

Resultatet synes noget sterilt i forsøget på at sige noget, der hverken vil være liberalt eller konservativt.

Som en slags rosin i pølseenden fik vi i Mülheim et meget levende indtryk af biskop Scharfs rolle under studenterurolighederne i Berlin, hvor han så at sige var den eneste offentlige person, der havde tillid blandt studenterne. Hvis begrebet "politisk diakoni" har nogen berettigelse, så kan man ikke støtte det på bedre eksempel. Biskop Scharfs forskellige taler og skrivelser i de mest højspændte situationer er udgivet under titlen: "Berlin - Studenten - Christen" af Konsistorium for den evangeliske kirke i Berlin-Brandenburg (Vest). Et lille indblik i, hvor rigtigt det er at have studentermenighed med studenterpræst, kan også fås i samme dokument-samling. Når det, som i dette tilfælde, kan føre til at studenterne hiver biskoppen ud af sengen midt om natten, for at han skal tale til de oprørske

studenter på universitetet, lige før de er ved at gå amok, og vel at mærke uden at det føltes, som om han gik reaktionens ærinde, ja, så synes det dog at have sin berettigelse. I Berlin ganske særlig, fordi den lokale kirke i et afgørende øjeblik blev lukket for studenterne af det stedlige menighedsråd. Men sligt kan naturligvis ikke tænkes herhjemme.

*

FRA KIRKENS SKATKAMMER SLESVIGSK LYS OVER DET NYE ÅR

AF PASTOR URBAN SCHRØDER, VARNÆS

NU TIL ADVENT kom igen "Sprogforeningens Almanak", som den er kommet gennem 75 Aar. Og jeg blader i den og læser lidt her og der. Du vil maaske ikke blade med, kære Læser, men rynker paa Næsen ad Begrebet "Almanakhistorier". Hør saa: For det første har denne Sønderjydernes Almanak altid holdt sine Fortællinger og andre Bidrag paa et højt Niveau. Og for det andet indledes den af et særligt Afsnit: Selve Aarets Kalender, der er saaledes udformet, at hver Søndags Evangelium med dets Tema anføres, hver Helligdag fremhæves, og hver Aarets Dag bærer sin Helgens Navn. Tænk, endnu trykkes i Danmark en Kalender, hvori Askeonsdag og de gamle Tamperdage anføres, som medtager baade Alle Helgens og Alle Sjæles Dag og anbringer dem paa de rigtige Datoer, og hvori f. Ex. Aarets fire klassiske Maria-Dage nævnes, ikke blot Kyndelmisse 2. Februar og Mariæ Bebudelse 25. Marts, men ogsaa paa 15. August Mariæ Himmelfart og paa 8. September hendes Fødsel. Og Kalenderen er endda saa omhyggelig, at nævner den en Dag en Person fra vort Kongehus, da staar Dagens Helgenavn ved Siden af. Dette er rigtigt noget fra Kirkens Skatkammer.

Ja, her foreligger i Sønderjydernes Almanak en meget gammel og ubrudt Tradition. Tanken gaar tilbage til Slesvigs gamle Kalendermand, Præsten i Hellevad Niels Heldvad, der lige fra 1591 udsendte sin aarlige Kalender, indtil han 1611 af Hertugen paa Gottorp blev forjaget fra sit Embede. Kong Christian IV tog sig af ham og gjorde ham til kongelig Kalenderskriver. Og i København samlede han 1634 i det sidste af sine mange Skrifter hele sin slesvigske Kalendertradition under Titelen "Martyrologia Sanctorum. En forklaring paa de Aarlige Calender / som mand bruger i Christendommen". Heri gennemgaaes hele Aarets Helgenrække – ikke kun med de enkelte Navnes Nævnelse, men saadan at hver Helgens Liv og Skæbne fortælles, i korte Træk eller helt udførligt. Og Niels Heldvad nævner hver Gang et eller andet gammelt Skrift, som han øser sin Viden af.

Hvad vil nu denne slesvigske Præst med sin Helgenkalender? Det siger Bogens Titelblad: at her kan vi læse, "huad Guds Martyrers Lærdom/ Leffnet/ Tro oc Endeligt haffuer været/ oc med huad bestandighed de haffue indtil døden stadfestet deris Christelige Tro. Item paa huad Aar/ Maaned/ dag oc tid de haffue/ huer for sig/ deris Pjne oc Martyr(ium) vdstaait". Læser vi disse Ord med Eftertanke, ser vi noget ganske bestemt for os:

Det hellige Aar eller Aaret som den hellige Tid, der fra Dag til Dag fortæller om dem, som indtil Døden har "stadfestet deris Christelige Tro"; Aaret, der gennem hele sin Gang viser, hvad "Maaned/ dag oc tid" Guds Vidner har udstaaet deres Pine for Kristi Navns Skyld; Aaret, der paa alle sine Dage, ja, helt ind i hver af sine Timer er en stor Sang om dem, som bevidst søgte Menneskelivets højeste Værdi, Helligheden i Kristi Efterfølgelse til Forening med den hellige Treenighed. Disse Mennesker leder Kalenderen os møde hver Dag Aaret igennem. Dem hjælper den os til at omgaaes og leve sammen med under alle vore Dages og vort Aars Gang. Derved bliver vort Aar det hellige Aar og vore Dage den hellige Tid.

Idag er vi ikke vant til at se saadan paa Aarets Gang. En Mand har f. Ex. kaldt Aaret 1968 "dette forbandede Aar". Og visseligt har det hvilet en Forbandelse over det med store Ulykker – tænk paa de politiske Begivenheder i Øst som Vest! Og f. Ex. vort Fjernsyn har vist os, at Aaret, som vi selv fylder dets Dage, er alt andet end helligt – det er pornografisk, blasfemisk, velfærds-demokratisk og paa anden Vis dæmonisk. Men for den, der har Adgang til Kirkens Skatkammer, til Messen, Bønnen, Den hellige Skrift og den apostoliske Tro, er dette ikke hele Sandheden om Aaret. Thi den oplever, at vi ikke kun er sammen med eller kun henvist til dem, vi ser om os – vi er ogsaa i Følge med et stort, usynligt Folk, som der staar i Hebræerbrevet: at vi "har saa stor en Sky af Vidner omkring os" (XII, 1). Vi drager frem gennem Aaret ikke kun i Selskab med os selv og de andre omkring os – af hvilke jo ikke alle ser lige lyse og skønne ud – men i Sporene efter et stort, helligt og derfor vidunderligt skønt Folk: Guds Helgener – de navnkundige som de navnløse, vort Lands, vor Egns og vor Familier – og deres Liv og Gerninger, deres Indsats og Offer gennem Tiderne og nu deres himmelske Forbøn for os (Se Melanctons "Apologia Confessionis Augustanae", Art. XXI, 9, 10 og 27) er med til at tænde det Kristus-Lys over vort Aars Dage, som gør alle vore Dage til den hellige Tid og Aaret til det hellige Aar, saa vi midt under vor Pilgrimsvandring Møje og midt i Tidens ildelugtende Stank dog maa juble med Brorson:

O, Gud ske Lov til evig Tid,
at Tiden er saa himmelblid,
ret ligesom det var en Vaar
til Evighedens Kirkeaar,
at vi kan her begynde paa
for Tronen Nat og Dag at staa!

Ja, her er Sagen udtrykt: at vi ved at tage Kirkens gamle Kalender under Armen og saa følges gennem Aaret sammen med alle de gode Folk, som den fortæller om hver Dag, kommer i sømmeligt og ret menneskeligt Selskab, kommer til at omgaaes dem, der i Kristus og ved vort Kristennavn er vore allernærmeste og værdigste Slægtninge, og saaledes allerede nu i Tiden begynder sammen med dem at tage Plads omkring Guds Himmelfrone, som er vort eneste virkelige Menneskested. Hvilken Lykke for os saaledes at maatte leve med i det hellige Aar! Jo, køb du, kære Læser, "Sprogforeningens Almanak" eller skaf dig ad anden Vej Adgang til det hellige Aar! Saa tør jeg roligt ønske dig for 1969 et i dybeste Forstand vel-signet Nytaar.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1968 11. ÅRGANG

Dahl, Povl:	Se, din konge kommer til dig (prædiken)	98
Eriksen, Percy:	Pagtsfolket i Bibelens lys (3): Helligåndens gaver	106
Exner, Poul:	Kommentar: Hvem skriver dagsordenen?	115
Gautier, C. D.:	Pagtsfolket i Bibelens lys (4): Kirken og det borgerlige samfund	116
Glenthøj, Jørgen:	Led os ikke i fristelse (prædiken)	2
Glenthøj, Jørgen:	Periskop: Nordisk-Tysk Kirkekonvent	126
Hansen, Bodil:	Meddelelse: Kirkedagene	132
Hansen, C. B.:	Kommentar: Folkereligion og TV-bryllup	20
Hansen, C. B.:	Bibeltrældom og bibeltroskab	64
Hansen, C. B.:	Kommentar: Vulgærkonservatismens supermarked	99
Hansen, J. Em.:	Et lille genmæle	26
Hornemann, Jørgen:	Kirkens forpligtelse (prædiken)	18
Højkeligt præstekonvent 27. - 29. maj 1968 (Virring, program)		19
Jakobsen, Knud:	Grænseskel (prædiken)	114
Jensen, Edmund:	Om at benytte sig af det - (prædiken)	58
Kierkegaard, Søren:	Du skal have en Mening om Christus (prædiken).	78
Kristensen, Ejlf:	Børnealtergang. Pædagogisk og liturgisk virkeliggørelse	7
v/Kristensen, Ejlf:	Periskop: Hvad er Kirkelig Fornylelse?	66
Kühl, Th.:	Kommentar: En udfordring nu?	3
Lærkes, Johannes:	Den hellige Trefoldighed (prædiken)	34
Mejndor, Sigurd:	Af kirkehusets symbolik (7): Hellighuset og dets indvielse	10 & 29

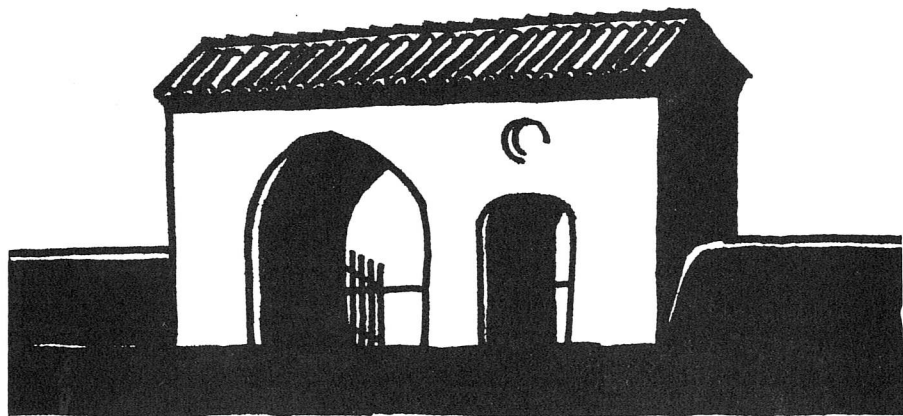
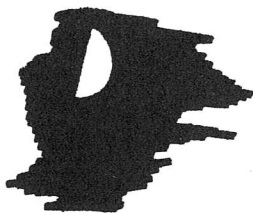
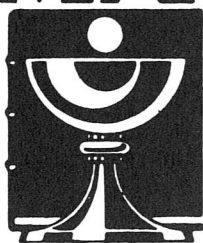
Mejndor, Sigurd:	Af kirkehusets symbolik (8): Prædikestolen og dens placering	42
Mejndor, Sigurd:	Af kirkehusets symbolik (9): Alteret og messetjenesten	89, 110 & 123
Nielsen, Johs. M.:	Pagtsfolket i Bibelens lys (2 B): Pagten og gudstjenesten	86
Okkels, Hans Olav:	Pagtsfolket i Bibelens lys (2 A): Døb og tro	82
Pallesen, O. Lund:	Lidt økumenisk dialektik	24
Pallesen, O. Lund:	Kommentar: Omkring bispevalget	35
Pallesen, O. Lund:	Læst: M. M. Thulstrup: Kierkegaard og Pietismen	53
Riisgaard, B.:	Periskop: Nyt fra Strukturkommissionen	13
Riisgaard, B.:	Læst: J. Glenthøj: Fader vor	14
Riisgaard, B.:	Læst: Ung - Kirke, Kirkelig Orientering 1	15
Riisgaard, B.:	Theologisk bidrag: Ordet og Kirken	45
Riisgaard, B.:	Kommentar: Folkekirkens krise	59
Riisgaard, B.:	Læst: M. Drouzy: Reformation i Rom?	69
Romersk-katolske kirke, Den		30 & 94
Schrøder, Urban:	Fra Kirkens Skatkammer: Helligånden - Guds Moderlighed	49
Schrøder, Urban:	Fra Kirkens Skatkammer: Slesvigsk Lys over det nye År	128
Stjernfelt, Ole Fr.:	Meddelelse: Kirkeligt udstyr	74
Studsgård, Anders:	Kristne reservater?	21
Studsgård, Anders:	Pagtsfolket i Bibelens lys (1): Alt det synliges og det usynliges skaber	61
Studsgård, Anders:	Læst: Gregoriansk Sang på Dansk	73
Studsgård, Anders:	Læst: H. Wagner: Stjernen over Betlehem	111
Ulsdal, Poul:	Tilbageblik og fremsyn	36
Ulsdal, Poul:	Læst: H. O. Okkels: Døb og Tro	54
Ulsdal, Poul:	Kommentar: Lægmandspræster?	79
Ulsdal, Poul:	Guds-tjenesten - Guds befaling!	102
Virring, Præstekonvent i, 27. - 29. maj 1968, program		19
Weitling, G.:	Børnealtergang. Baggrund og motivering	3
Åberg, Folke:	Periskop: Brev fra "Den lille gruppe" i Malmø.	51
Ålborg, Kirkedagene i, 31/8 - 1/9-1968, program		44

RE-FORMATIO

8

1968

MEDDELELSER
OM KIRKELIG
FORNYELSE

DECEMBER

11. ARGANG